

Н. Д. Скибун
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри україністики
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ СТУДЕНТАМ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

***Анотація.** У статті аналізується питання дистанційного (віртуального) викладання в умовах карантину з урахуванням практичних напрацювань, отриманих з моменту початку карантину та закриття очного навчання у вищих навчальних закладах та закладах середньої освіти. При цьому було відзначено, що для досягнення професійної компетентності в сучасних умовах зростає вимога до рівня ІТ-компетентності як з боку викладачів, так і студентів, учнів, а також до уміння працювати з інформацією в умовах постійного її зростання (значна кількість Інтернет-ресурсів та баз даних). Водночас впровадження новітніх навчальних процесів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та інформатизації потребує перебудови усього навчального процесу.*

***Ключові слова:** ІТ-компетентність, дистанційне викладання, сучасні технології викладання, онлайн та офлайн навчання.*

Останні події у світі, пов'язані із розповсюдженням коронавірусу (COVID 19), призвели до впровадження безпрецедентних заходів у частині обмеження соціальної комунікації на фізичному рівні. Це своєю чергою призвело до зміни наявної парадигми соціальних відносин у суспільному середовищі. Головною проблемою такого стану речей стало те, що людство ще ніколи не стикалося з цим, а тому багато речей відбувається вперше. У зв'язку з цим сьогодні відсутні готові практичні рішення та рекомендації щодо поведінки в таких умовах. Такі нові виклики постали перед багатьма сферами, але медичну, освітню сферу та сферу послуг торкнулися найбільше. Так, було заборонено проведення навчання у дитячих садочках, школах, вищих навчальних закладах усіх рівнів акредитації (денної форми навчання), зачинено самі навчальні заклади, а усі процеси комунікації між вчителем-учнем, викладачем-студентом переведено повністю у віртуальний простір (дистанційний). Стосовно нашої країни, то, як відзначає О. Онищенко, «епідемія коронавірусу стала краш-тестом не лише для медицини, а й для освіти. Ми побачили, що вона не готова до викликів, відчули, наскільки відірвана від життя система підготовки і перепідготовки вчителів. Це з одного боку. З іншого боку, ми маємо змогу побачити, як в екстремальній ситуації мобілізувалися вчителі. У приватних школах – одразу, в державних – розкачувалися перші тижні карантину, а після канікул більшість перейшла на уроки онлайн. Усе довелося робити з коліс» [5]. Так, Н. Габчак відзначає: «Серед позитивних сторін дистанційно-діджиталізованого навчання можемо виділити такі: простота, зручність, доступність, оперативність; можливість створювати і перевіряти завдання в електронній формі, які автоматично систематизуються в структуру папок і документів; оновлення інформації про виконані роботи в реальному часі; викладач може оперативним чином перевірити всі роботи, виставити оцінки і додати свої коментарі; встановлення дедлайнів. Мінусами дистанційного навчання є: відсутність «живого» спілкування зі студентами, коли викладач може візуально спостерігати зацікавленість та рівень засвоєного матеріалу навчальної дисципліни; відсутність застосування набутих теоретичних знань на лекційних заняттях на практиці, для прикладу проведення екскурсії» [2].

Головною проблемою є не саме заочне і дистанційне навчання, яке використовується вже тривалий час, а те, що в умовах карантину це відбувається без очної форми навчання, яка тривалий час була основною формою навчання. Основною ж метою нашої статті ми обрали дослідження процесів викладання української мови як іноземної студентам медичного профілю в умовах карантину.

На нашу думку, напрацювання та рекомендації практичних заходів, які здійснюються в країнах, де запроваджено карантин у зв'язку із поширенням коронавірусу (COVID 19), є дуже важливими, адже систематизованих матеріалів сьогодні вкрай мало, зважаючи на відсутність прецедентів масштабів карантину такого рівня.

Сьогодні перед традиційною освітою постало досить складне і важливе завдання – швидка адаптація навчального процесу до обмежень фізичних комунікацій із збереженням якості надання освітніх послуг та забезпеченням безперервності процесу забезпечення зростання професійної компетентності серед студентів денної форми навчання. Наскільки готова вища школа до сучасних викликів, покаже час та результати оцінювання студентів.

Передусім варто відзначити, що процес підготовки до нової основної форми навчання – віртуальної (дистанційної), потребує перебудови усіх процесів професійної освіти, професійної комунікації та освітнього простору. Беручи до уваги, що суспільство поступово набуває ознак інформаційного суспільства, де інформація отримала статус товару та стратегічного ресурсу, ставши основою нових засобів виробництва та виробничих процесів, цифровізація усіх інформаційних (оброблення, передавання, зберігання та захист інформації) та комунікаційних процесів разом із широкою інформатизацією, використанням інформаційно-комунікаційних технологій, доступом до глобальної мережі передачі даних, здешевлення телекомунікаційних послуг та кінцевого обладнання (смартфонів, айфонів, ноутбуків, нетбуків, планшетів та ПЕОМ) широкими верствами населення, виникла сучасна нова комунікативна платформа, яка створила передумови швидкої адаптації та переорієнтації до нових форм навчання. Вказані процеси вимагають високого рівня ІТ-компетентності як від викладача, так і від студента. А цього можна досягти за умови відповідної ІТ підготовки на рівні «упевненого» користувача як комп'ютерним обладнанням, так і відповідним програмним забезпеченням. Найбільш ефективним та дієвим є поєднання підвищення рівня ІТ-компетентності на професійному (за місцем роботи) та особистісному рівнях. Так, як відзначає Н. Габчак, «успішність дистанційного навчання залежить від ефективності його організації, від керівництва самим процесом і майстерності викладачів», де «кожна кафедра має свою специфіку викладання навчальних дисциплін, тому використовує різні методи і форми дистанційного навчання: звичайні лекції замінені відео-лекціями, слайд-лекціями, місце практичних занять займають індивідуальні комп'ютерні тренінги та лабораторні заняття, підсумковий контроль здійснюється по-різному» [2]. Тобто можна з упевненістю говорити, що поєднання професійної та ІТ компетентностей викладачів є запорукою успішного викладання в сучасних умовах, адже набуті навички та досвід навчання в умовах карантину змінять наявну парадигму освітнього процесу та підходів до навчання. Аналіз Інтернет-ресурсів показав, що сьогодні існує безліч готових ресурсів для навчання за допомогою сучасних технологій та кінцевого обладнання в умовах доступу до високошвидкісного Інтернету. Наприклад, Ю. Гайдученко рекомендує такий ресурс, як «платформа для дистанційного навчання ClassDojo», яка «приспосована для стаціонарних ПК, ноутбуків, планшетів і мобільних телефонів, <...>, Google Classroom – безкоштовний сервіс, яким може скористатися кожен, хто має обліковий запис у Google, <...>» [1]. Своєю чергою на офіційному веб-сайті Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти розміщено «Рекомендації щодо організації освітнього процесу в умовах карантину», в яких надано «Короткі характеристики веб-технологій, он-лайн платформ та програмних засобів для організації освітнього процесу», а також «Методичні рекомендації щодо організації навчальної діяльності учнів з вивчення української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти за допомогою дистанційних технологій» [4]. Серед іншого до вже названих вище платформ і ресурсів додаються такі: «платформа Moodle – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням, що дозволяє використовувати великий набір інструментів для освітньої взаємодії вчителя, учнів та адміністрації закладу освіти, <...>, хмарні сервіси (Office365, Google) для спільної роботи учнів та вчителя, <...>, додаток TeacherKit – Class manager, який можна порівняти з віртуальним навчальним закладом, <...>, Google Форми (Створення анкет, тестів, опитувань), що дозволить за лічені хвилини розробити тест чи опитування: створити форму, підготувати завдання, обрати тип відповіді, <...>, віртуальна інтерактивна дошка Padle, <...>, додаток Google Presentations, який дозволяє працювати з файлами на пристроях Android, <...>, платформа Kahoot – для створення вікторин, тестів, дидактичних ігор, <...>, Веб-додаток Edmodo – освітній сайт, який є усиченою соціальною мережею за типом Facebook, яка дозволяє спілкуватися вчителям та учням, об'єднавшись навколо процесу навчання у школі, <...>, платформа LearningApps.org – сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи, <...>, сервіс Mentimeter для створення та проведення опитувань» [3]. Крім того, в мережі Інтернет досить велика кількість особистих сторінок викладачів, де вони викладають свої відео-уроки, наприклад «сайт Олександра Авраменка – доцента Київського університету імені Бориса Грінченка (<http://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky>), сайт «Мова – ДНК нації» – Лепетун або Як вивчити українську мову за допомогою смартфона (<https://ukr-mova.in.ua>), «Тренажер з правопису української мови» (<https://webpen.com.ua/>)» [3]. Отже, підсумовуючи, можна з упевненістю говорити про

те, що сьогодні вже напрацьовано широкий спектр механізмів та інструментів впровадження у широке використання віртуального навчання. Головним завданням, що постає перед Міністерством освіти України (МОН) та вищими навчальними закладами (ВНЗ), є обрання певного ресурсу, платформи та додатку, який необхідно використовувати під час навчального процесу, затвердження методики вивчення з його використанням, а також інструкції для викладача як користувача та адміністратора. У зв'язку з цим «Міносвіти має вичленити найкращі досвіди організації дистанційного навчання (в нас у країні є дистанційні школи, які давно на ринку освітніх послуг) і спробувати виписати загальні правила гри під час карантинів» [5]. Вказане вимагає відповідної інституалізації через створення нормативно-правової бази, розроблення відповідної методики навчання безпосередньо для викладачів як користувачів та адміністраторів. Також необхідно створити умови для підвищення рівня ІТ-компетентності викладачів та студентів для використання новітніх технологій у навчальних процесах на постійній основі. Але необхідно відзначити, що складність та тривалість у часі цих процесів визначається спроможністю унормування з боку МОН та ВНЗ впровадження нового сучасного навчального процесу. Так, «дистанційне навчання може проводитись у двох формах: онлайн і офлайн. Уроки онлайн – обмін інформацією в режимі прямої трансляції (вебінар)», де «перша умова проведення: учні та вчитель повинні бути забезпечені відповідним технічним обладнанням (ноутбук, планшет або комп'ютер з веб-камерою), мати підключення до мережі Інтернет», а «друга умова: усі учні, роз'єднані територіально, повинні в призначений час приступити до роботи. Форми навчання у такому разі використовують традиційні, але дещо модифіковані. <...> Під час використання офлайн-технологій матеріали уроку зберігаються на платформі для проведення дистанційного навчання, учні можуть опрацювати їх у будь-який час. Якщо відповідної платформи немає, або далеко не всі учні мають доступ до якісного сигналу мережі Інтернет, радимо скористатися іншими соціальними мережами: вайбер, інстаграм, телеграм канал та інші. Багато вчителів уже давно створили групу у вайбері і підтримують тісний зв'язок як з учнями, так і з батьками» [4]. Сьогодні, коли зовсім немає часу на створення повноцінного віртуального навчання, викладачі шукають вихід самостійно, виходячи із особистого рівня ІТ-компетентності, що в основному знаходиться на рівні створення групи у Viber та Facebook або трансляції на YouTube-каналі. Крім того, актуальною залишається самостійна робота із профільною навчальною літературою за темами, які дає викладач. При цьому «список завдань має містити чітко зазначені параграфи, сторінки та перелік вправ чи інших видів роботи», а «кількість матеріалу на вивчення нової теми та кількість завдань на закріплення та оцінювання потрібно продумувати так, щоб вони одночасно були змістовними, на відповідному науковому рівні, доступними, цікавими і не потребували на виконання великих часових та фізичних (робота за комп'ютером має свої часові обмеження) затрат» [4]. Тобто вказане має місце за умови чіткого розподілення часу на всі предмети. Що стосується викладання української мови як іноземної студентам медичного профілю, то тут ситуація ускладнюється тим, що студент без постійного підвищення мовної та мовленнєвої компетентностей не може удосконалювати професійну компетентність. При цьому підвищення рівня мовної та мовленнєвих компетентностей на професійному рівні важко досягти самостійно на побутовому рівні, а тому необхідно студентам самостійно піднімати власний рівень компетентностей за допомогою як традиційних, так і сучасних механізмів та інструментів, знаходячись при цьому на карантині, що потребує самоорганізації, самоконтролю і найголовніше таких важливих для життя навичок, як, наприклад, вміння працювати з інформацією [5].

Підсумовуючи сказане, слід наголосити на необхідності організації спеціалізованого електронного ресурсу, на якому буде можливо зібрати на одній платформі усі навчальні ресурси, необхідні для досягнення високого професійного рівня студентами медичного профілю. Для цього необхідно об'єднати (залучити) сили, досвід професіоналів (практиків та теоретиків) усіх провідних навчальних закладів, де готують майбутніх медиків. Вказане повною мірою стосується викладання української мови як іноземної, адже вона виступає базисом усієї професійної підготовки майбутніх медиків. Окрім цього, необхідно зважувати на процеси створення таких ресурсів у рамках Європейського Союзу та Болонського процесу, учасником якого є Україна. Але при цьому досвід викладання під час карантину також матиме велике практичне значення, яке також потрібно брати до уваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдученко Ю. Як організувати дистанційне навчання учнів – покрокова інструкція. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-uchniv-pokrokovaya-instruktsiya/> Інформація з екрана 10.04.2020.

2. Декан факультету туризму та МК Наталія Габчак про час карантину та нові можливості навчання студентів. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/dekan-fakultetu-turyzmu-i-mk-natalia-gapchak-pro-chas-karantynu-t.htm>. Інформація з екрана 11.04.2020.
3. Коротка характеристику веб-технологій, он-лайн платформ та програмних засобів для організації освітнього процесу. URL : <http://roippo.org.ua/activities/recomendation.php>. Інформація з екрана 12.04.2020.
4. Методичні рекомендації щодо організації навчальної діяльності учнів з вивчення української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти за допомогою дистанційних технологій. URL : <http://roippo.org.ua/activities/recomendation.php>. Інформація з екрана 13.04.2020.
5. Онищенко О. Онлайн пшеницю жала. За лаштунками дистанційного навчання. URL : https://dt.ua/EDUCATION/onlayn-pshenicyu-zhala-343566_.html. Інформація з екрана 12.04.2020.

Н. Д. Скибун. Преподавание украинского языка как иностранного студентам медицинского профиля в условиях карантина (COVID 19). – Стаття.

Аннотація. В статті аналізується вопрос дистанционного (виртуального) преподавания в условиях карантина с учетом практических наработок, полученных с момента начала карантина и закрытия очного обучения в высших учебных заведениях и учреждениях среднего образования. При этом отмечено, что для достижения профессиональной компетентности в современных условиях возрастает требование к уровню ИТ-компетентности как со стороны преподавателей, так и студентов, учащихся, а также к умению работать с информацией в условиях постоянного ее роста (значительное количество Интернет-ресурсов и баз данных). В то же время внедрение новейших учебных процессов с использованием информационно-коммуникационных технологий и информатизации нуждается в перестройке всего учебного процесса.

Ключевые слова: ИТ-компетентность, дистанционное преподавание, современные технологии преподавания, онлайн и офлайн обучения.

N. Skibun. Teaching the Ukrainian language as a foreign student of medical profile in the quarantine conditions. – Article.

Summary. The article analyzes the issues of distance (virtual) quarantine teaching in the light of practical experience gained since the beginning of quarantine and the closure of full-time study in higher educational establishments and institutions of secondary education. At the same time, it was noted that in order to achieve professional competence in modern conditions, the requirement for the level of IT competence of both teachers and students and students, as well as the ability to work with information in the conditions of its constant growth (a considerable number of Internet resources and bases, is increasing data). At the same time, the introduction of the latest educational processes using information and communication technologies and informatization requires a restructuring of the entire educational process.

Key words: IT competence, distance learning, modern teaching technologies, online and offline learning.

УДК 373.091.64:741] (072)

С. С. Солодовник

заслужений працівник культури України, художник,
доцент кафедри дизайну
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ РИСУНКУ В НАВЧАЛЬНИХ ХУДОЖНІХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У цій роботі розглядається використання різноманітних графічних матеріалів у рисунках під час учбового процесу у художніх закладах, а також під час самостійного учбового процесу, для створення графічних видів мистецтва.

Ключові слова: Солодовник, Мінаєв, Глаголев, мистецтво, папір, олівець, ретуш, пензлі, сангіна, вугілля, пір'я, пастель, маркер, начерки, рисунки, матеріали, графічні твори, майстри, Україна, Міжнародний гуманітарний університет.